

Vredništvo:

na Travniku št. 277. l. nadstr. (osebni skrbni tudi za razpečiljanje lista).

Prejemajo se za plačilo vsakršne oznanila tudi v neslovenskem jeziku.

Plača se za vsako natisno vrsto 5 sold., če se oznanilo samo enkrat nastane, če dvakrat, 8 sold., če trikrat, 10 s. v. s. — Povrh tega še vsak krat 30 s. za štampelj.

V Gorici, v petek 16. julija 1869.

DOMOVINA.

TEČAJ III.

LIST 28.

Izhaja vsak petek.

Velja po polti pošiljana za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 30 s. Kdor sam ne-je pošilja, plača za celo leto samo 2 g. 50 s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s. Naročilna pisma in reklamacije naj se pošiljajo vrednilstvu.

Posamni listi se prodajajo v Gorici v bukvarnici K. Schur-jovi na Travniku po 6 soldov.

Krajna imena na Goriškem.

Po Goriški deželi so se naselili—za časov, katerih določevati ni tu naš namen—Slovenci mnogih, med seboj precej različnih plemen. To kažejo rodovinski priimki, to spriduže značaj Gorjanov in Primorcev. Drugo plemo je gotovo na Krasu, drugo po Tominskem; in dolina Goriška, Ipavsko, Brda imajo tudi svoje posebnosti, o katerih je težko reči, ali in koliko so izvorne, ali pa nastale po odcepljenji odtotnih stanovavcev od Kraškega plemena, po dotiki z Lahi, ali po kakih drugih uplivih. Bodi temu, kakor koli, obrnimo se, kamor hočemo, povsod po Goriškem leži zakopanih veličko neprecenljivih jezikoslovskih in narodopisnih zakladov, kateri čakajo umne glave in zvedene roke, da jih vzdigne.

Omenili smo to momogrodé, da se nam bo lože in rajše verjelo, če porečemo, da je naš svet sam na sebi sploh še deviško-slovenski svet v kljub temu, da je „slovenska krajina“, v kljub temu, da se od nekdanj dvoje tujih kultur na naših tleh za predstvo poganja. Le povrže naše dežele je nekako oprazeno: otresimo in iztolčimo prah, pa se nam pokaže lepo, zdravo, óvrsto njeno slovensko lice.

Kak prah je to, ki naj ga otresemo?

Po tujih ali na tujem izobraženih duhovnikih in odvjetnikih poprejšnjih dob in po tujem uradnem in javnem jeziku je dobilo naše Goriško, sosebno ob mejah, na videz spačeno zunaujo podobo, ki pa ni taka, da ne bi bilo več mož si pomagati. To, da se v javnem življenji med našimi izobraženimi možmi pozna sled tujstva, česar pa oni sami niso krivi, ne bi bilo še tako reč, ko bi oni le sebe in dežele ne pačili še bolj, ko (tudi po njih starokotški omiki) treba. Da v tujem jeziku—če že mora tako biti—govorite in pišete—v imenu Božjem! pa to moramo zahtevati od Vas, da rečete „bobu bob in popu pop, a ne bobu pop in popu bob.“ To je: pustite nam naša imena, rodovinska in krajna, kakoršna so, in ne pačite jih. Saj tisti žalostni časi so vendar že davno minuli, ko so nam Beneški duhovniki v kratkih bukval. pačili naše priimke, kakor jezik naš v barbarških svojih pridigah; časi, ko so nam naši domači iz Gradca pripušali ali pa iz nemških ali nemško-slovenskih (!) knjig zajemali besede „leban,“ „purgarja,“ nobeškega kraljestva, „skoz Gospoda našega...“; „zdaj boste lepo andohljivo gore vstali“ itd. Tistih časov—pravimo—ni več, in duh narodne zavednosti in sploh novega časa pihlja tudi že okoli Vaših sivih las. Akoravno Vam je nemogoče sleči železno srajco stare omike, toliko lahko zapopadete, da v slovenskih krajih so imena slovenska, a ne kitajska. Zakaj jih tedaj pišete po kitajski? Pa znabiti, da bravci še ne vedo, kam merimo? Po-

ljite se iz Gorice, kamor hodote, na vse štiri strani sveta; glejto napise ob vhodih in koncih vasi, berite kajzipo te na razpotjih; če v tistih napisih naših imen iščete, ali jih najdete? Žalost in jeza zgrabi človeka, ko vidi, kaj je nevednost iz naših krajev narodila; še bolj pa se mora vsak zvedeni našinec togotiti, ko v javnih pismih bere, kako naši lastni razmišljeni in razvijeni izobraženci in za njimi, se vo da, vas, kar zna pero držati, sosebno v nemških ali italijanskih, pa včasih tudi v slovenskih spisih imena naših vasi pači. In zakaj? Ne poznajo nar pravega slovenskega imena? Dobro ga poznajo, pa mislijo, da v italijanske in nemške spise ne sme priti v domači slovenski obleki. Mnogi so pa tudi kakor kalini ali opice: ker je kak nevednost ali tuje v pretokih stoletjih kako naše njemu nerazumljivo ime svojevolumno po svojem prostroju, mislijo, da bi bilo greh od vdomačev neumne stare pisave odstopiti. In tako imamo priliko, čitati vsak dan lepoglasna (!) imena: Vercogliu (Vrúovlje), Raccogliano (Orehovlje), Savogna (Sovodnje), Scheriano (Škrlje), Ranziano (Rauče), Merna (Miren), Chiapovano (Čepovan). Kdor po teh krajih potuje, pa vidi tako ostudno spačena imena, ali jih pa v aktih bere, imena, katerih pomen je vsakemu otroku slovenskemu jasen in znan, kaj si moru misliti? Druzega ne, nego da je ta naš kraj že davno za Italijo zrel, kakor nekteri trdijo. Lahu prav za prav ne moremo zameriti, da nam je imena tako spakedral; Lahu se tuji jeziki ne prilegajo, zato jih nehoté pači. Ali, da se, kdor nemški piše, in oslô ljudje našega rodu, laških pokvek držé, tega ne moremo umeti. Ktera jezika ne bolj vjenata, sta si bolj sorodna, nemški in italijanski, ali nemški in slovenski? Menimo, da naš in nemški. Torej, kedar po nemški pišete, upotrebujte krajna imena v slovenski obleki, a ne po laški ošemljena. Zakaj pišete neki Gargaro, Salcano, Chiapovano, Cernizza? Ne bi se li bolj prilegalo nemškim ustom in nemškemu peresu Gargar, Salkan (ali Solkan), Čepovan, Černiče, Trnovo (namesti Ternowa) itd.? Te dni sem se poljal skoz Bükovico; veste, kako je zapisano to samo za se govoreče slovensko ime? Boccavizza! Le pridi Garibaldi! „Bocca“.....! Kdo bi dvomil, da je tod Boccaccio hodil, kakor Dante po Tominu? — Samo večji trgi in mesta imajo za vsak jezik navačno iz prvotne ga prestrojeno posebno ime, n. pr. Bovec, Flitsch, Plezzo; Kobarid, Karfreit Caporetto; Cirčno Kirehheim, Cerehina; Tomin, Tolmein Tolmino itd.; navadne manjše vasi naj se imeujejo tako, kakor se v dotičnem kraji (po pravilnem izgovarjanji) kličejo, in vsaj v nemških privatnih in javnih pismih naj se pišejo po slovenskem pravopisu, s slovensko končnico, n. pr. „der Bürgermeister von Miren (Frieddorf); der

Podlistek.**Topola.**

Sp. Jos. Furlani.

Topola visoka

Sred loga stoji
Okrog se ozira,
Ko carjeva hči.

Le čuj, kak ošabno

V tovarše pljuvá:
Pritlikovei grdi,
Kdo vas kaj velja?

Le jaz som visoka,

Ko carov prestol;
Le jaz som krasota,
Ki kinča ta dol.

Vi golo podnožje

Na zemlji ste mi,
Če z ного le dregnem,
Vse v prah se zdrobí.

Zabavlja in psuje

In maju z glavó,
Hvalisa le sebe,
Dol' gleda grdó.

Tovarši po logu,

Ponižno molčé,
Saj vere so trdne:
Bog za nas tud' vé.

Nebó se kopiči,

In začne streljár,
Kar trešči v topolo,
Odkrhne jej vrat.

Razdjana glavica

Ne hvali se več;
Strahú omedleva,
Da čaka jo peč.

Prevzetnež! podoba

Ta-le te uči:
Kdor leta visoko,
Prav nizko leti.

Lehrer von Renče; die Insassen von Sovednje; ich gehe nach Čepovan; die Mühle von Salkau“ etc, Vsaka drugačna pisava je *grd slovarian* in grdi našo deželo, ker ji pritiska na lepi obraz nespodobno in nevarno laško krinko — nevarno, ker ne more pod njo prosto narodno dihati. Proč tedaj s to krinko! Določno nastopimo novo pot, narpoprej mi slovenski omikanci sami, kedar nemški pišemo, — če že moramo tako pisati — potle pa tirjajmo, da se nam v vseh naših slovenskih okrajih, vsi kakoršni koli javni napisi s pomočjo zvedencev *pravilno popravijo*. To je jako potrebno, če ne, ne bo imela naša dežela nikdar veljave kot slovenska ni pred domačimi, niti pred tujimi ljudmi. *)

Je pa tudi še drugi vzrok, zakaj „Dom“ na to niti in zakaj smo to stvar zdaj sprožili.

Napravljal se bodo v kratkem nov kataster; v katastru pa so bistvena reči imena, pazimo torej, da pridejo v dotično komisije taki ljudje, ki bodo vedeli zemljemorcem in njim, ki bodo nove mape izdelovali, *pravo povedati*, da se ne vrine v novo zemljekazo toliko strašnih spak in napak, kakor jih vidimo v starih. Tudi, kedar se v Goriškem okraju nove pošte vpeljejo, bo treba gledati, da se dá postajam pravo ime in da se isto na poštni pečat *pravilno vpiše*; n. pr. no *Bocavizza* (kakor *Cernizza*) ampak *Bukovica*.

Kedar bodo naša imena v javnih spisih in napisih popravljena, pridemo sčasoma tudi do *pravilnega zemljevida naše dežele*, kakoršnega do sedaj (gledé 1. men, izvzemši *Kozlerjevoga*, ki je precej *pravilen*) še nimamo.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država.

Na Dunaji ste pričeli 11. t. m. *delegaciji* svoje zborovauje in sicer naša avstrijska ali državno-zborna ob 1 uri popoldne; ogerska pa ob 4 u. pp. Za predsednika v naši je izvoljen knez Auersperg, v ogerski (na novo izvoljeni), grof Ant. Majlath. — Državni kancelar, grof Beust, je naznanil drž.-zborni, da misli prosvetli cesar sam delegaciji pozdraviti. — Obravnavali niste del. nič; samo konstitujile ste se. — Predložil se jima je skupni državni predarek. —

iz *Linca*. 12. t. m. je bila končna obravnava s porotniki zoper prč. škofa *Fr. Jož. Rudigier*-ja. Škofa ni bilo tudi ta pot v sodišči; razpravljalo se je toroj o nenazočnosti zatočenca. Povedala je „Dom“ že uni krat da je tožen škof R. zaradi pastirskega lista, ki ga je hotel priobčiti lanskega septembra, pa je bil v prepoved djan. V tem listu pojasnuje Linški škof versko postavo od 25. maja l. l. Sodnija se je nad nekaterimi stavki spodtaknila in prč. pisatelju tožbo napela. Začela se je obravnavati ob 10 ure dopoldne. Zagovarjal je obtoženca dr. Kissling, (pa ga ni škof sam izvolil, kajti on stanovitno trdi, da deželna sodnija v Linca nima oblasti, soditi ga.). Ob 8. u. zvečer so odgovorili porotniki enoglasno, da je škof R. *kriv*, češ, da je res spodbadal k zaničevanju sedanjega načina vladanja in državne uprave, ter da je *poskušal* zapeljati ljudi k nepokorščini in vpora zoper postavo meseca maja lansk. leta (verske); hudodelstvo kaljenja miru pa da je ostalo le poskušnja. Ob 9. uri so sodniki oznanili sodbo: Škof Rudigier je zavoljo poskušenege hudodelstva kaljenja javnega miru obsojen na 14 dni v ječo. Državni pravdnik je bil nasvetoval 6 mesecev zapora. — Tako je tedaj končana, ta Linška zadeva, ki je dajala malo da ne celo leto sodnijam in sosebno časnikarjem toliko, toliko opraviti. Črki postavo — je zadosteno! — Dr. Kissling je v zagovoru rekel, da on se sicer ne vjema z g. škofom, vendar pa, da mora potezati se za to, da bi porotniki „nekriv“ izrekli, kajti tožba, da je kdo kriv kaljenja javnega miru po § 65 kazenskega zakonika, se ne vjema z razsvetljenimi političkimi mnenji pravosodja v novi dobi in s političkimi pravicami državljanov. Zarotoval je porotnike kot privržence

*) Tujci, ki pridejo v naše kraje blizu Gorice, n. p. vojaki, častniki, poprejšnji let, ko se v in iz Italije hodijo, imeli so naše deželo za laško; če so hoteli našega kvarta kaj prazniti, niti so se govoriti po italijanski, dasi so bili morda sami Slovenci. Zakaj? Zato, ker so videli, ko so prišli v vax, italijanske najise in ime vasi v italijanski podobi z ital. besednico. Pa.

liberalne stranke, naj bi rešili to stvar v liberalnem zmislu, v zmislu tiskarne svobode. — Škofu se hodijo poklanjat deputacije in pošiljajo mu od mnogih strani, celo s Francoskega, adrese, v katerih je pohvaljena njegova stanovitnost v brezobzirnem izpolnovanji višepastirskih dolžnosti. — Da je bil po časnikih tak hrup zaradi Linške zadeve, prihaja od tod, ker jenezaslišano, da bi bili kedaj v Avstriji kakega škofa pred svetne sodnike silili in obsodili, in celo s porotniki.

iz *Ljubljane*. V nedeljo, 11. t. m., je imelo *deputatno društvo* občni zbor, kterega se je — kakor „Triglav“ piše — veliko udov vdeležilo. Družnikov šteje društvo 241; nekteri niso še v priobčeni imenik sprejeti. Novo izvoljeni odbor je ta-le: Predsednik gosp. Pot. Grasselli, tajnik g. Žagar; odborniki v Ljubljani gg. Alčovo, dr. Bloiweis jun., Drahsler, Drenik Guttman, dr. Hudec, Kandernal, Murnik, Nolli, dr. Poklukar, Fr. Ravnikar, Šolar, Valenta, Vilhar; zunaj Ljubljane gg. Cegnar, Jurčič, dr. Lavrič, Stritar.

V Trstu je bila to dni obletnica lanskih homatij. Vlada je resno pazila, da ne bi se vganjalo v spomin lanskih dogodkov kake demonstracije. Ne je močne vojaške patrole se hodilo po mestu, temuč bilo je v ponedeljek prilepljeno po oghih tudi posebno naznanilo od vodstva policijskega, tega zapopadka, da je zasačila policija nekaj razglasov nekoga — kakor sam sebe imenuje — „*akcijskega odbora*“ (comitato d'azione). 13. julija, da se je imel prilepiti ta razglas po zidovih in da se berejo v njem te le besede: „13. t. m. (ob 3. u. popoldne) pojdemo na pokopališče, da izpolnimo, kakor se spodobi, dolžnost do onih mučencikov“ *) ter da se navdušimo na ne še maščevanih njenih grobovih še k večemu črtu in da se nam še bolj vsamo maščevanost proti barbarakim rabeljnom“. — Policijsko vodstvo svari gledé na ta besni poziv, naj bi se ljudje ne dali zapeljati, kajti vsaka poskušnja kake demonstracije, ki bi spominjala lanskih dogodkov, da se z vso ojetrostjo zafate. — „*Ose. Tr.*“ pripoveduje o „*komitatovcem*“ razglasu, da ga je dala neka družba Tržaških mladencev v nekem Beneškem mestu tiskati. — „*Cittadino*“ se hvali, da je on že v saboto od vsakoršne demonstracije odsvetoval, vendar pa se v številki od 13j7 pod kožo jezi, da je policija zgoraj omenjeno svarilo priobčila in da hodijo tako močne patrole (*straordinario apparato*), po ulicah. — V spomin 13. julija 1868 je prinesel „*Citt.*“ vreden sestavek, v kterem pravi, kako se hoteli poprejšnjih let Trst ponemčiti (sredstva so imela biti „*Triester-Zeit*“, *Schiller-Verein*, *memško gledališče*), po tem pa, ko ni vse nič zdale, da se je lotila vlada poslovenovanja Trž. mesta; nasledki — lanski dogodki. Razpor z okoličani — pravi — ni še prav poravnan, vendar pa slovensko rovarjenje ne sega več čez postavne meje, kakor do lani; batalijona ni več itd. Sploh konstatuje „*Citt.*“, da se je (v njegovem zmišlu) vse na bolje obrnilo, sosebno z vlado in njenim naj višim zastopnikom je še precej zadovoljen. — Prav brez vseh demonstracij pa vendar ni bilo v T. Zapisano je bilo tu pa tam po durih: „*Oggi, 13 luglio, festa! Al Camposanto! Parisi!*“ (Danas, 13. julija, praznik! Na pokopališče! Parisi!). Tudi listki z dem. strativnimi napis: radečomodrimi so se nahajali. — Tepena sta bila tudi dva Slovenca, ki sta v neki krčmi „*živio*“ vpila. **)

Ako vse dobro premislimo, moramo se uveriti, da so Lahoni in Slovenci v Trstu še daleč od začlene sprave, akoravno se ne da tajiti, da so se mnogi na-

*) V lanski rabaki umorjena Parisi-a in Zochio o. Vr.

**) Po včerajšnjih Tržaških časnikih se je napravo popoldne vkljub vsem svarilom kakih 600 ljudi, sploh izmed drhak, proti sv. Ani (pokopališču), skotavne je bila postavljena pa vsi poti voplačne. Nekteri so se prodrno sdiš naprej in se vstavljali straham. Treje oseb, ki so se bile od dolžne strani pripilzice čez zid na pokopališče, je vjetih. — Pozno v noč okoli 10 1/2 se je začela zbirati, življati in vpiu mnohica pri kavarni Ferrar-cvi (Chiazza), kjer je bila lani rabuka. Vojakina je ljudi razkropda, policija je ukazala kavarno izprazniti in štacuno zapreti; vse ulice od Acquedotto-a v mesto so vsjaki zapeli, do 3 ur popoldne se bili vojaki oboroženi. O času nevarnosti so bili vsi načelniki pri kavarni F.: iml. Böring, general Comera, vođa policije Hofmann. (Zapisa d'Angeli je bil v) — V torki popoldne je došel voditelj namostništva, iml. Böring-a, po mestni pošti v Trsto natisnjena prav stranoten revolucijoti razglas, kterega je dal on sam priobčiti v vladnem časnik 5. 11. ajoga se vidi, kam pos tace moči. — Na gledališčnem trgu so vjali 6 oseb.

sprotniki Slovencev vendar že nekoliko zmodrili, saj se ljubeznjivi „Cittadino“ ne bi imel nič koper to, če bi hotel mestni municipi okoličanom po slovenski dopisovati, kakor jim je on (Citt.) že unidan tudi niže šole slovenske privoščil; da le mu svetišča mestno zbornice Cegnar in Zor s slovenskim govorjenjem ne oskrunita!

— Došlo nam je s prošnjo, naj ga priobčimo, tole naznanilo:

Častilim bralcem „Jurja s pušo.“

Ko so bili vsi natisi našega lista št. 6 za razpošiljanje pripravljeni, se je vzvidelo oblastniji, pobrati vse liste na pošti in one, ki so bili še v rokah vredništva, itozavolj pesmi: „V Krajni smo gospodje mi!“ — Da naši naročniki škode ne trpé, zato bomo skrbeli v prihodnji številki, ki izide zadnjo nedeljo tega meseca.

V Trstu, 12. julija 1869.

Vredništvo „Jurja s pušo.“

Vnanje deželo.

Francosko. V novem postavodajavnem zboru je pripravila močna, tako imenovana srednja stranka cesarja v zadrego z interpellacijo merečo na večjo ustavno svobodo. Napoleon se je vdal in obečal zboru nekaj novih pravic. Vsled tega se je sedanje ministerstvo odpovedalo in je cesar odpoved sprejel. Splok so zdaj Francozi z novimi privolitvami zadovoljni.

Dopisi.

Iz Lokovec a (v Goriških gorah) 12. julija. K... a „Varno hodite z ognjem!“ Da bi se to opominjevanje na gluhih ušesih ne razletelo, ne bi bilo toliko strahu, žalosti, joka in revšine. — 8 t. okoli 5¹/₄ popoldne je tu ogenj noko hišo pokončal. Hudobna otročja roka je, kakor pravijo, glavno, v slamnato streho vtaknila. Tukaj ni ne studenca, ne tekoča voda; od dima okajene dobimo le od streh, in tako le enmalo suša pritiska, se branijo Lokovske štirne, tudi s takošno postreči. — Gorje torej, ako kje goroti začne. V teh nemilih okolnostih je, draglo, kot blisk, streha v ognji, ter, ko bi trenil, hiša v pepelu, in vsa pomoč kosečlov, ki koj, ko ogenj vidiš, gasit hitijo, navadno malo zda. In ta je, žalibog! že 7. hiša, ki je v zadnjih 3 letih požrešni plamen vpepolil. Za torej še enkrat: „Varno hodite z ognjem!“

Iz Renč (pri Gorici) 12. julija. Sinoči se je zgodila v naši vasi prav čudna nesreča. Oče in sin (A.) sta ob isti uri, oče doma, sin v neki drugi hiši s predhišnega mostovža (ganka) padla. Sin (kakih 50 let star) se je močno pobil in omedlel, pa prišel spet k sebi, (bil je menda vvinjen); oče pa (70leten starček) je zdajci mrtev obležal.

Iz Goriške okolice 15. t. m. Pred nekimi dnevi se je namenila neka vdova iti davke plačat. Njena sinova sta jej rekla, naj bi tirjala pri davkarji pobotnico ali davkovske bukvice v slovenskem jeziku, da bo mogoče njima, ki po slovenski nekaj brati in pisati znata, samima pregledati, kaj, koliko in zakaj mati plačuje. Mati je pri davkarji v Gorici res zahtevala slovensko potrdilo; s tem pa je, reva, gospode tako razdražila in razkačila, kakor da bi bila v srčenovo gujzdo dregnila. Kakor žena pravi, so letali eden do drugega, pa se pogovarjali in jo prašali: Kaj ne? to Vam je ukazal Vaš župan tirjati? Žena odgovori, da njen župan je pošten mož, ter naj bi ga kar v miru pustili; kar ona tirja da je pravično, to da ve ona iz zanesljivega vira. Po daljem murranji se oglasi eden uradnikov tako: Mi znamo tudi slovenski govoriti, pisati pa smo se drugače učili, in naj pride tudi sam Bog z nebes, Vam ne bo ustrezno, in tudi Vaš župan ne bo ukazal.

To bodi priobčeno, da ne bomo kedaj od kakoga ministra slišali reči, da se ljudstvo na Goriškem zaradi rabe svojega jezika v uradnih ne pritožuje. X.

Domači novičar.

(Okrajna šolska svetovavstva) na Goriškem se zdaj sestavljajo. Duhovne svetovavce so prevz. knez-

nadškof že imenovali, in sicer, za mestno svetovavstvo Goriško p. n. gosp. *Antona Sesič a*, kateheta na c. k. realki; za okraj Goriški kateheta na normalki in profesorja katehetike v bogosl. učilišči, gosp. *Jožefa Marušič a*; za Tominsko svetovavstvo prč. gosp. dekana Tominskega, *Jak. Doljak a*; za Gradišče prč. ondušnjega g. dekana, *Karola Čulot a*; za Sožano je odmenilo prč. škofijstvo Tržaško (zgornja polovica okraja Tržaškega spada, namreč, v dahovskih zadevah pod Trst) dekana-kanonika Tomajškega, prč. g. *Ant. Ukmar ja*. (Za prihodnjo šolno leto bodo imenovali pa Goriški kn. — nadškof.) — Protoklo nedeljo, 11. t. m., so volili učitelji okraja Goriškega izvorod sobo svojega zastopnika; izvoljen je učitelj št. Andrežki, g. *Jožef Komaroc*. Udoločilo se je volitve izmed 19 učiteljev tega okraja — 12. t. volitvah učiteljev v drugih okrajih nimamo še sporočil. — Deželni odbor ni še volil svojih mož.

(Za deželno kmetijsko šolo v Gorici) je imenoval deželni odbor 9. t. m. oba učitelja. Slovenski učitelj je čitateljem „Novic“ in „Dom.“ že znani učonec Starogrjajškega kmetijskega učilišča na Ogerskem, gosp. *Franco Poodž*, iz Krenuških Poljan v Litijškem okraju na Kranjskem doma. Kedaj se šola prične, ni še določeno; brž ko ne, prihodnje jeseni. Bog daj urečo!

(*Patarde v Gorici*) Ena je počila 24. junija v ulici sv. Klara blizu novega mosta čez Kóronj; druga 11. t. m. v gospojški ulici ne daleč od „treh kron.“ Komu in čemu prav za prav ti bombi voljate, ne vnikdo zanesljivo povedati; brž ko ne kakim privatnikom.

(*Gosp. Franc Krahan*), suppl. na gimnaziji Goriškem, naš rojak, je imenovan za zadržnega profesorja na gimn. v Kranji (za naravopisje in računstvo).

(*Sto Goriških meščanov*) je podpisalo neko razjasnilo v Tržaškem „Cittadino“-u zadevajoče 12 dopisov iz Gorice v „Tricster-Zeitung“-i, v „Diavoletto“-u in „Cittadino“-u priobčenih od 23. maja do 1. julija t. l. Govorili so omenjeni sestavki o telovadskem društvu Goriškem („Società ginnastica“), o volitvah za mestno starešinstvo in voljenji župana. Podpisniki razjasnila pravijo, da so imeli oni sestavki namen, obdno mnenje gledó značaja telovadskega društva in novih liberalnih starešinj motiti. Jedro pojasnila je zagotovljenje, da je tisti, ki je sestavke pisal, „zgubil za vselej spoštovanje vseh poštenih meščanov.“ — (Med laškimi strankami in imenitnejšimi osebami v Gorici so zdaj čudne zmešnjave in homatije. Kolikor ne izvirajo iz osebnosti, imajo menda svoj vzrok v stari navzkrižnosti med zmernejšo, t. j. vladi prijazno, in skrajno stranko. — Tudi novo starešinstvo je zrkalo zunanjega razpora. Izvolitev novega župana, g. *Claricini a*, je izid borbe med starešinstvenimi strankami; kandidatov za županov stol je bilo kakih 6.)

(*Normalno šolski zalog Goriški*), ki ga je do sibal oskrbovala c. k. vlada, ima se v kratkem izročiti našemu deželnemu odboru. Pozneje misli vlada menda tudi „studijaki“ zalog (Studienfond) oddati.

(*Fml. bar. John*) je bil včeraj v Gorici; prišel je iz Trsta, oziroma, Gradeca tukajšnjo posadko ogledat.

(† *Prč. g. Ivan Vogrič*), dekan v Bovcu, je 13. t. m. za mrtudom umrl. Star je bil 64 let.

Postava od 24. maja 1869,

kako naj se uravná zemljiški (gruntni) davek.

Ena naj važnejših postav, kar jih je do sedaj izdelal državni zbor na Dunaji, je postava o zemljiškem ali gruntnem davku. Okrog davka se sučejo dandanašnji prepogostem gospodarske misli. „Novice“ so prinesle v poslednjih številkah to novo postavo jasno poslovenjeno. Ker ta stvar tako globoko v gospodarstvo sega, zdi se nam potrebno, ponatisniti jo tudi v „Dom.“ z vodom vred, ki se v „Novicah“ nahaja.

Državni zbor, pišejo „N.“, je izdelal postavo, da ima biti nova ceutev (novo šacilo) za zemljiški davek, in sicer po vseh deželah na vse čisto novi podlagi.

To delo bo potrebovalo do svojega konca kaka tri leta.

Poglavitni razloček med starim in novim katastrom bo pa ta: Starega so delali inženirji in merjalci sami, ljudi niso dosti ali nič prasha; pri novem katastru bodo pa ljudje, to je, tisti, ki zemljiški davok plačujejo, imeli prvo in poglavitno besedo. Komisije namreč, ki bodo imele katasterska dela na skrbi, bodo skozi in skezi tako sestavljene, da bodo davka plačevalci imeli v njih večino. Možje cenilci (šacovalci) bodo od teh komisij iz svoje srede izvoljeni.

Torej brez skrbi rečemo, da bodo po novi postavi davka plačevalci sami v svojih rokah imeli svojo srečo, in da bo pri njih stalo, ali bo novi kataster, to je, podlaga, na kateri se bo zemljiški davok odmerjal, deželi pravičen in primeren ali pa ne.

Da se pa bodo ljudje pri tem delu znali prav poznati, in da bodo pri cenitvi vedeli pravo zadeti, zato se je treba dobro pripraviti, — treba je postaviti na tanko poznati, in na tanko preudariti vse okoljstvene, na katero se mora pri cenitvi vsakega zemljišča gledati.

Zato prismo svoje častite bralce, posebno predčastite duhovne gospode in vse bolj izučeno rojake, naj skrbno preberó in premislijo to postavo, naj se pogovoró o nje pomenu in pravemu smislu med seboj in s zvedenimi možmi, in naj se na vse strani dobro pripravijo, da bodo ljudi, ko pride čas, znali prav podúiti in jim pravo svetovati. Zakaj zdaj bo priložnost deželi težko bremno neprimernega zemljiškega davka zljáti.

Nemškutarji, to slišimo vsak dan, nam lažljivo očitajo, da so „Novice“ in narodni časniki kakor tudi narodnjaki našli le za jezik kavsajo in ravnaajo, za druge potrebe naroda našega pa jim ni mar. Vsak pošten človek vé, da je to očitanje le sloparstvo nevednih ljudi. Vsak pravi rodoljub ima skrb za blagor in srečo svoje dežele na vsako stran, a on tudi vé, da smo zgubljeni, če se v zadevah, ki so tičejo sreče ali nesreče vsake dežele, ravna v tujem jeziku, kj ga ne razume narod. Le vprašajte nemškutarje: koliko so vam, naj si bodi v gospodarskih, obrtnjskih ali kakoršnih koll znanstvenih rečéh, bukev spisali, da bi se narod naš iz njih udil in za drugimi narodi ne zaostajal? Le vprašajte jih: koliko vas bodo podučili, kako se imate gruntni gospodarji ravnati, kadar se bodo začela izvrševati važna nova gruntna postava? Da potezanje za obveljavo narodnega jezika ni jalova sanjarija, pokazalo se bodo tedaj zdaj, ko bo šlo za to, da se gruntni davki nam olajšajo; to bodo pa le mogoče, da se bolj izučeni rodoljubi z narodno našo duhovščino zedinijo in kmete našo podučijo najprej v tem, da razumejo postavo, pa tudi to, kar jim bodo „Novice“ pozneje razlagale. Postava se glasi tako-le:

Oddelek I.

Splošna načela.

§. 1. Na kaj se naklada zemljiški davok.

Zemljiškemu davku je podvržena vsaka zemlja, ktera se more po kmetijsko uživati, in sicer tudi takrat, ko se ne uživa tako, temuč je namenjena za drugo rabo, ktera je pa ne stori davka prosto.

§. 2. Kaj je zemljiškega davka prosto.

Zemljiškega davka ne plačujejo:

1. Zemljišča, ki nič ne rodé (neródna zemljišča).
2. Močvirja, jezera in ribniki (bajerji), ako so po kmetijsko ne obdelujejo, in tudi iz ribštva, tratja ali šote nobenega užitka ne dajejo.
3. Javne (vsem odprto) steze in kolovozi, volarske in vlačugarske poti in ceste, javni prostori po vaseh, trgih in mestih in pri cerkvah, in ulice, potem prekopi in vodovodi, ki služijo občnim namenom, in struga od rek in potokov.

4. Javna pokopališča, dokler se ne obrnejo v kak drug namen.

5. Stavišča (solišča) in dvorišča (borjači, jegua).

6. Prostori, na katerih moruko sol delajo.

§. 3. Kaj je začasno zemljiškega davka prosto.

Zčasno prosto zemljiškega davka so pustla zemljišča ali taka, ki so po naravnih (naturnih) prigodkih neródna postala, ako se na novo izdelajo, da rodé skozi 10 let, kadar se pa visokolesni gozdi z novega napravijo, skozi 25 let od leta, ko se popolnoma izdelajo.

§. 4. Kako se zemljiški davok ustanovi in razdeli.

Glavni s postavo ustanovljeni znesek vsakega zemljiškega davka naj se po primeri najdenega čistega prinosa (prihodka) od davku podvržene zemlje enako razdoli na vsako deželo, oziroma na vsako davkovsko občino in vsako zemljišče.

§. 5. Čisti prinos ali prihodek.

Za čisti prinos se ima tisto, kar ostane, ko se obdelovalni in dobivalni stroški (to je stroški za obdelovanje zemljišča in za dobivanje pridelka) odbijejo od grobega doneska, in ki se od rabnih zemljišč stanovito dobivati more (§. 19.)

Čisti prinos se najde po precenitvi in vcenitvi.

Zastran tega, kako se zemljišča obdelana, naj se pri precenitvi, s katero se išče čisti prinos, vzame, da se skozi po srednje (po splošni navadi) obdelana.

Na lastninsko razmoro ali okolností in na kmetijsko zvezo enega zemljišča s drugimi ali pa s obrtnjskimi napravami se nič ne gleda.

Tudi se ni ozirati na na bremena in davščine, ki so na zemljiščih, ne na pravice z njimi zvezane.

§. 6. Kako se odpuščajo davki ob nesrečah ali uimah. Kdaj se začne pobirati davok po tej postavi.

To, kako se odpuščajo davki zavolj kako nesreče (ulmo), kako jo skrbeti za to, da se zemljiškega davka kataster v razvidu ima, po tem, odklój se bo pobiral zemljiški davok po le-ti postavi, to se bo ustanovilo s posebnimi postavami. (Dalje prih.)

Borsni kurs 10. julija. Metall. 62:30; narodno posojilo 71:40; London 125:25; adžjo srebra 122:35; cekini 5:92.

V Trstu 10. t. m. 68, 30, 33, 6, 55.

OGLASNIK.

(1) Neueste Erfindung für Raucher!

Inländisches Produkt.

Havanna-Tabak-Aroma-Blätter.

Diese mit dem feinsten Havanna-Aroma imprägnirten Blätter ertheilen, als Einlage in Cigarrenkisten verwendet, den darin befindlichen Cigarren oder Tabaken, selbst von der mindesten Sorte, schon nach 2 Tagen ein angenehmes havannaartiges Aroma, so dass selbst der Kenner davon gelüschet wird und eine echte Havanna zu rauchen vermag. Ein Blatt genügt, um 25 Stück Cigarren in 2 Tagen zu aromatisiren, und kann mit einem Blatte dieser Vorgang 10 mal wiederholt werden. Ungebraucht zwischen Papier aufbewahrt, verliert das Blatt seine Eigenschaften nicht. Es gibt daher kein besseres Mittel, um für wenig Geld gut und fein zu rauchen.

Haupt-Depot für Deutschland und Österreich bei C. Hauser, Wien, Mariahilferstrasse Nr. 116.

Versendungen nach der Provinz gegen Einsendung des Betrages oder Postnachnahme. Preis: Ein Paquet (enthaltend 6 Stück) inclusive Emballage fl. 1.60. Weniger wie ein Paquet wird nicht abgegeben. Wiederverkäufer erhalten bedeutende Percente.—

Niederlagen werden in allen Städten Österreichs und Deutschlands errichtet.

Aviso! Da dieser Artikel besonders in Deutschland schon stark nachgeahmt wird, so wird vor solchen Erzeugnissen, die mit den echten Havanna-Aroma-Blättern keinen Vergleich aushalten, im Interesse der P. T. Consumenten gewarnt.

Es gibt kein besseres Mittel, um für wenig Geld gut und billig zu rauchen!